

BANKROT AVIATIKA ING. JANA KAŠPARA

Jan TETŘEV

Život pardubického aviatika Ing. Jana Kašpara (1883–1927) je poměrně podrobně zpracován zásluhou četných místních i mimopardubických badatelů.¹⁾ Většina autorů (s výjimkou Pavla Svitáka) se však vůbec nebo jen okrajově věnovala Kašparovu životu po roce 1912, resp. 1913, kdy definitivně končí jeho letecká kariéra a už vůbec si nevšimli jeho života po skončení I. světové války. Kašparův život v době, kdy již jeho sláva vybledla, není zrovna životem úspěšného muže a jeho konec je tragický. V tomto článku se věnuji Kašparově podnikatelské činnosti a vypořádání aviatikovy pozůstalosti.

Po nezdařeném působení v československém leteckém sboru (cca listopad 1918 až 24. únor 1919) se Ing. Kašpar rozhodl zřídit v rodných Pardubicích strojírnou. Podrobnosti neznáme, ale žádost o povolení stavby závodu pardubická městská rada projednávala 30. prosince 1919²⁾ a opět 28. ledna 1920.³⁾ Ke stavbě strojírny nedošlo a projekt do jara 1920 padl.

Ale ještě v roce 1920 se Jan Kašpar spojil s pardubickými občany Václavem Polákem (tesařský mistr), Ing. Františkem Vamberou (ředitel pardubického cukrovaru) a svým švagrem MUDr. Janem Šedivcem. Chtěli na Kašparových pozemcích na jihozápadním okraji Pardubic zřídit parní pilu.⁴⁾

Stavbě parní pily však bránil úmysl města vést přes Kašparovy pozemky číslo katastrální 2070, 2067, 2066 a 2062/2 silnici. Už v březnu 1920 měla

1) SVITÁK, P.: *První český letec inženýr Jan Kašpar a začátky českého letectví*. Pardubice, 2003, s. 163–164. V této publikaci provedl Pavel Sviták na základě celoživotního bádání shrnutí dosud známých poznatků o Janu Kašparovi.

2) SOKA Pardubice, Archiv města Pardubic (dále AM Pardubice), Zápisy ze schůzí městské rady 1919, kn.156, nestr, bod č.1934.

3) SOKA Pardubice, AM Pardubice, Zápisy ze schůzí městské rady 1920, kn.157, nestr, bod č. 125.

4) SVITÁK, Pavel: *První český letec inženýr*, 2003, s. 163–164.

rada města na stole žádost Ing. Jana Kašpara, aby byla zamýšlená silnice přeložena. Diskuse na toto téma byla zřejmě velmi živá, ale decentní zápis ze zasedání městské rady nám zatajuje podrobnosti. Kašparovi zastánci zde argumentovali mimo jiné tím, že Ing. Kašpar chce postavit parní pila „...a pak továrnu na aeroplány, vyjde-li se jemu v tomto ohledu vstříc“.⁵⁾ Domníváme se, že tvrzení o továrně na letadla nemělo reálný základ a jeho cílem bylo v prostředí, kde Kašparova aviatická minulost mnohé oslovovala, pomoci prorazit projektu pily. V červnu 1920 žádost o přeložení silnice, podpořenou také Rolnickým družstvem skladištním, které vlastnilo sousední pozemek, konečně schválilo městské zastupitelstvo. Na tomtéž jednání zastupitelstva byla schválena stavba parní pily.⁶⁾ Jan Kašpar se současně ucházel o sousední obecní pozemek, který chtěl s obcí vyměnit, ale pravděpodobně k tomu nikdy nedošlo. Přesto na pozemku stavěl.

Dne 18. srpna 1920 společníci nové firmy podepsali společenskou smlouvu, na základě které vznikla firma Václav Polák, Ing. Jan Kašpar a spol., s.r.o., závod na zpracování dřeva a obchod s jeho výrobky. Firma měla základní kapitál 210 000 Kč. Pila byla postavena a zkolaudována do podzimu 1921 na pozemku katastrální číslo 2070, který z poloviny vlastnil Ing. Jan Kašpar a z poloviny jeho sestra Marie Šedivcová, manželka jednoho ze společníků firmy MUDr. Jana Šedivce.⁷⁾ Toto vlastnictví ideální poloviny všech Kašparových nemovitostí Marií Šedivcovou, která je, stejně jako aviatik, získala dědictvím po otci Františku Kašparovi (†1913), se později ukáže jako velmi důležité.

Firma pánů z lepších pardubických rodin s největší pravděpodobností fungovala standardním způsobem. Soudíme tak podle toho, že o ní nemáme žádné negativní zprávy. Navíc měla otevřen úvěr ve výši 450 000 Kč u pardubické Občanské záložny. Záložna původně úvěr ani nechtěla zajistit na nemovitostech. To svědčí o vynikající pověsti společníků a zprostředkovaně i podniku.

Změny však nastávají ve druhé polovině roku 1924. Na zasedání výboru Občanské záložny v Pardubicích 7. 10. 1924 „...*Pan ředitel Čížek před-*

5) SOKA Pardubice, AM Pardubice, Zápisy ze schůzí městské rady 1920, kn.157, nestr, bod č. 352.

6) SOKA Pardubice, AM Pardubice, Protokol o schůzích obecního zastupitelstva v Pardubicích 1918–1922, kn.193, s.204.

7) SVITÁK, P.: *První český letec*, s. 163–164.

Pozemek 2070 je totožný s pozemkem, na kterém stál Kašparův hangár z doby jeho aviatické činnosti. Stavba tohoto hangáru posloužila k vybudování pily. Jednalo se tedy vlastně o přestavbu nebo adaptaci, spojenou s přístavbou.

*naší stav závaznosti firmy V. Polák, Ing. Kašpar a spol., která z původně povoleného úvěru Kč 450 000 dosahuje dnes značné výše 269 384,53 Kč. Zpráva ta podána s ohledem na dnešní silné styky Inž. Kašpara jako společníka zmíněné firmy s Bernardem Schickem, který s dosavadní své obchodní činnosti jest nám dostatečně znám jako člověk málo spolehlivý a reelní, který směřuje vždy jen ku poškození svých obchodních přátel, jak i záložně samotné se stalo a není vyloučeno, že při spojení s ním mohla by i řečená firma ku škodě přijíti. S ohledem na to bylo by proto nutno, kdyby obchodní spojení mělo dále potrvati, žádati na fě Polák, Kašpar a spol, bud' splacení dosavadního úvěru, nebo jiné dostatečné jeho zajištění. Ku zprávě té poznamenává p. Polák, že firma obstarává pro B. Schücka pouze řezání dříví, za které musí týž ten hotově platiti, jiné obchody s ním neprovozuje.*⁸⁾

Už na zasedání výboru Občanské záložny 9. prosince 1924 mohli pánové vzít na vědomí, „... že fma V. Polák, Inž. Kašpar a spol. zde nachází se před rozchodem, jelikož společník p. Václav Polák ohlásil své vystoupení. Vzhledem k úvěru, který jmenovaná firma má u nás otevřený bude nutno trvati bud' na zaplacení nebo bezpečném zajištění naší pohledávky.”⁹⁾

Je zřejmé, že situace ve firmě nebyla idylická, jak Václav Polák v říjnu tvrdil. Když si ověřil, co se v podniku skutečně děje, raději firmu opustil. Zda rozchod společníků způsobilo až varování záložny před osobou Bernarda Schücka nebo zda ve firmě předtím docházelo k neshodám, to nevíme. Jisté je, že firma v roce 1925 likvidovala, likvidátorem byl určen Ing. Jan Kašpar a firma byla v roce 1927 vymazána z obchodního rejstříku.¹⁰⁾ Jan Kašpar ještě v průběhu likvidace staré firmy založil svoji vlastní firmu Ing. Jan Kašpar, parní pila a velkoobchod dřívím v Pardubicích. Ta vznikla v první polovině roku 1925, protože už v květnu začala obchodovat.

Se dvěma svými společníky z bývalé firmy se Jan Kašpar pravděpodobně vyrovnal a vyplatil je. Pouze MUDr. Jan Šedivec ponechal svůj podíl 70 000 Kč v nové firmě. Lépe řečeno mu nebyl nikdy vyplacen.¹¹⁾

8) SOkA Pardubice, Občanská záložna v Pardubicích, Protokoly schůzí výboru a ředitelstva 1924–1926, kn. 3, nestr., zápis ze 7. října 1924.

9) Tamtéž, zápis z 9. prosince 1924.

10) SVITÁK, P.: *První český letec*, s. 164.

11) SOA Zámorsk, Krajský soud Chrudim, Spis o řízení konkursním proti pozůstalosti po Ing. Janu Kašparovi..., spis K 16/27, 16/27/50. MUDr. Šedivec uplatnil svůj nárok na společenský podíl až při konkurzu na pozůstalost Ing. Jana Kašpara. Jako řada jiných nedostal nic.

Zatímco společníci z firmy odešli, pro Občanskou záložnu velmi podezřelý Bernard Schück zůstal. Ačkoli zde neměl žádný majetkový podíl a jeho postavení ve firmě nebylo nijak právně zakotveno, zcela jistě se významně podílel na strategických rozhodnutích i denním chodu staronového podniku, který rozjel obchodování ve velkém stylu. Zdaleka neznáme všechny obchody nové firmy, ale Kašparův podnik už 20. května 1925 uzavřel smlouvu na dodávku 1500 kubických metrů dlouhého a řezivového dřeva firmě Grohman & Tropschuh, parní pily a velkoobchod dřívím v Oseku u Duchcova. To mělo představovat 403 vagonů dřeva. Kašparovu firmu zde zastupoval právě Beno Schück, jak si nám již známý Bernard Schück nechal říkat. Byl označován za úředníka Kašparovy firmy, ačkoli její úředník (zaměstnanec) nebyl. Pracoval za provizi a vlastně za nic neodpovídal. Jeho pravomoci ve firmě nebyly s největší pravděpodobností nijak přesně vymezeny. Spočívaly v ústní dohodě s majitelem a hlavně v jeho absolutní důvěře. Přesto Bernard Schück s oseckou firmou řešil i finanční otázky včetně vyrovnávání diferencí v naloženosti jednotlivých vagonů. Obchod s firmou Grohman & Tropschuh byl pro Kašparovu firmu od počátku nevýhodný a skončil schodkem, který se řešil ještě po Kašparově smrti.¹²⁾

O pověsti, jaké se u svých obchodních partnerů těšila nová Kašparova firma, svědčí i skutečnost, že 19. listopadu 1925 nechala Občanská záložna v Pardubicích zaknihovat na nemovitosti Ing. Jana Kašpara úvěr ve výši 440 000 Kč. Jde nepochybně o úvěr, převzatý po předchozím podniku. Kašparův kredit po odchodu společníků původní firmy klesl, na což finanční ústav reagoval standardním způsobem.

Další velký úvěr, tentokrát ve výši 170 000 Kč, si Jan Kašpar vzal 22. července 1926. Při jeho poskytnutí musel podepsat listiny, které Občanské záložně umožňovaly nechat si úvěr kdykoli vtělit na jeho nemovitosti.¹³⁾

O špatné finanční situaci Ing. Jana Kašpara na sklonku roku 1926 svědčí skutečnost, že když 6. října 1926 prodal spolu se sestrou pozemek,

12) SOA Zámorsk, Krajský soud Chrudim, Firma Grohman & Tropschuh v Oseku u Duchcova kontra Ing. Jan Kašpar, parní pila a velkoobchod dřívím v Pardubicích, CkIII 12/27/5. Tento obchod Kašparovy firmy máme relativně dobře zmapovaný právě díky soudním sporům o dluh, jenž tímto obchodem vznikl. Můžeme se jen domnívat, že také další obchody režírované Bernardem Schückem měly pro Jana Kašpara podobný výsledek.

13) SOA Zámorsk, Krajský soud Chrudim, Spis o řízení konkursním proti pozůstalosti po Ing. Janu Kašparovi..., K 16/27, 16/27/61.

na kterém vázly závazky za 36 960 Kč, nebyl již schopen tyto pohledávky odstranit, ačkoli se k tomu v kupní smlouvě zavázal.¹⁴⁾

Ze skutečnosti, že si podnikatel bral v létě 1926 nový úvěr a na podzim prodával nemovitosti, vyvozujeme, že se buď připravoval na větší obchod nebo potřeboval vyrovnat ztráty z předchozí obchodní činnosti. Možná obojí.

V listopadu 1926 vyhověla pardubická městská rada Kašparově žádosti o povolení ke zřízení provizorního skladiště na prodej dříví a prken na jeho pozemcích č. kat. 316 a 288/3, 6 a 7 v ulici Na Hrádku,¹⁵⁾ což napovídá spíše tomu, že se měla realizovat nějaká větší obchodní operace a firma potřebovala rozšířit sklady. Tento sklad skutečně vznikl a ještě po Kašparově smrti zde bylo uskladněné dřevo.¹⁶⁾

Myšlenky na expanzi však záhy vzaly za své. Obchod, pokud k němu došlo, se nevydařil a dluhy se vršily. Zpráva z roku 1927 nám říká, že někdy krátce před svojí smrtí chtěl Ing. Jan Kašpar prodat svoji pilu firmě Kerhart a Tachecí. Oldřichu Dvořákovi prý za zprostředkování této transakce slíbil své auto.¹⁷⁾ Pravda je, že firma Kerhart a Tachecí byla v tomto období pod tlakem města, aby přestala provozovat pilu v blízkosti pardubické elektárny na Karlovině a skutečně se pro ni hledalo nové místo nebo existující závod. Pro nás jde o doklad, že Ing. Jan Kašpar před smrtí hledal cesty, jak se dostat ze svízelné finanční situace i za cenu prodeje firmy.

Další informace, které by osvětlovaly podnikání bývalého aviatika již z doby jeho života nemáme. Na počátku března 1927 se Ing. Jan Kašpar pokusil o sebevraždu a 2. března 1927 ve 14,00 odpoledne na následky tohoto pokusu umírá. Nastává boj o jeho pozůstalost.

Ještě v den úmrtí, tedy v pozdním odpoledni 2. března 1927, se na okresní soud v Pardubicích dostavila aviatikova sestra paní Marie Šedivcová, která, stejně jako on, bydlela na adrese Svatojánská ulice 645.¹⁸⁾ Doprovázela ji přední pardubický právník a pozdější starosta města JUDr. Jan Frýba. S nimi přišel Adolf Tábor, obchodník v Protivíně na odpočinku, nyní bytem

14) Tamtéž, 16/27/63.

15) Šlo o rozsáhlou parcelu mezi dnešní Sukovou třídou a ulicí Na hrádku, která zahrnovala dnešní Dům hudby (bývalý OV KSČ) a pozemky za ním až k zástavbě v ulici Na hrádku.

16) SOKA Pardubice, AM Pardubice, Zápisy ze schůzí městské rady 1926, kn.163, nestr., bod č. 2397.

17) SOKA Pardubice, Občanská záložna v Pardubicích, Protokoly schůzí výboru a ředitelstva 1926–1929, kn. 4, nestr., zápis z 8.listopadu 1927.

18) SOKA Pardubice, Okresní soud Pardubice, 1927, Pozůstalost DI 87/1927 Ing. Kašpar Jan, karton č. 683, fol. 3.

v Pardubicích. Paní Šedivcová uvedla, že Kašparova pila je v chodu, nikdo ji vzhledem k úmrtí majitele neřídí a navrhla ustanovit opatrovníkem pozůstalostního jmění Adolfa Tábora. Dekret pro Adolfa Tábora byl vydán ještě tentýž den a paní Šedivcová se výmínečně přihlásila jako univerzální dědička ze zákona, protože jí nebylo známo nic o Kašparově závěti.¹⁹⁾ Zápis o těchto úkonech učinil přednosta pardubického okresního soudu JUDr. Stanislav Křečan.²⁰⁾

Druhého dne se objevila Kašparova závěť uložená u notáře Eduarda Jelena. Vznikla shodou okolností přesně deset let před aviatikovou smrtí 2. března 1917. Podle ní byla univerzální dědičkou Marie Šedivcová s menšími odkazy sportovním novinářům a jedné služebné.²¹⁾

Aviatikovo úmrtí vyvolalo horečnou činnost mezi jeho, jak se ukázalo čestnými, věřiteli. Na zasedání výboru Občanské záložny v Pardubicích 8. 3. 1927 bylo konstatováno, že aviatik zanechal nějakou písemnou zprávu, ve které tvrdil, že jeho pozůstalost je aktivní. Ale podle zprávy právního zástupce pozůstalosti JUDr. Jana Frýby tomu tak není „...a že pozůstalost nedopadne jinak než ohlásiti konkurs“.²²⁾ JUDr. Frýba zde projevil přesný odhad situace, protože vše se sice dlouho táhlo, ale dopadlo to jak předpověděl.

Za příčinou zjištění jejich pohledávek svolává JUDr. Frýba všechny větší věřitele Ing. Kašpara na schůzi v pondělí 14. března 1927.

Na zasedání výboru Občanské záložny 8. března 1927 bylo konstatováno, že záložna má na Kašparových nemovitostech vtělený úvěr

19) Adolf Tábora účtoval za správu parní pily po Janu Kašparovi 100 Kč denně. Jen do 15. dubna 1927 to činilo 4500 Kč plus cestovné k úředním stáním.

20) SOkA Pardubice, Okresní soud Pardubice, 1927, Pozůstalost DI 87/1927 Ing. Kašpar Jan, karton č. 683. Není bez zajímavosti, že JUDr. Křečan patřil v následujících letech k významným příznivcům létání v Pardubicích.

21) SOkA Pardubice, Okresní soud Pardubice, 1927, Pozůstalost DI 87/1927 Ing. Kašpar Jan, karton č. 683, poslední vůle Ing. Jana Kašpara z 2. března 1917. Jan Kašpar stanovil v roce 1917 Marii Šedivcové podmínky, za nich se měla stát univerzální dědičkou:

1/ Vyplatí hotovost 10 000 Kč „českému sportu“ k rukoum p. sportovních redaktorů Národních listů, Národní politiky, Času a Práva lidu. Toto konsorcium sportovních redaktorů nechť stanoví různé konkurence ku povznesení českého sportu.

2/ Vyplatí v hotovosti Emilii Jedličkové, služebné u nás obnos 2 500 Kč.

3/ Motor Daimler odevzdá Průmyslovému muzeu v Praze (kde je již můj aeroplan)

22) SOkA Pardubice, Občanská záložna v Pardubicích, Protokoly schůzí výboru a ředitelstva 1926–1929, kn. 4, nestr., zápis z 8. března 1927.

440 000 Kč a kromě toho knihovni poznámky s podepsanou legalizační úvěrní listinou na 170 000, které může finanční ústav nechat kdykoli vtělit, což také později učinil. Z Kašparova běžného účtu bylo vyčerpáno celkem 580 000 Kč, takže úvěry představovaly nebezpečí velké ztráty. Kromě toho měla záložna v rukou Janem Kašparem postoupené pohledávky ve výši, odhadované tehdy na asi 68 000 Kč.²³⁾

Další problém pro záložnu představovaly jí vydané záruční listiny pro firmu Danubia, lesní a průmyslová společnost v Bratislavě na Kč 100 000 a záruky pro pozůstalost Karla Ferdinanda Kinského, zastoupenou přihlášeným dědicem Oldřichem Ferdinandem Kinským, majitelem velkostatku v Heřmanově Městci, konkrétně Lesnímu úřadu v Heřmanově Městci (dále jen Lesní úřad v Heřmanově Městci) na 150 000 Kč. Už na tomto zasedání bylo konstatováno, že záruku pro Danubii bude nutno proplatit. Šlo jen o to, aby paní Šedivcová, která podepsala záruční listinu spolu se záložnou, zaplatila nebo garantovala svůj podíl.²⁴⁾ Obchodní spojení s Danubií měla Kašparova firma minimálně od roku 1925 a toto nebyla první záruka, kterou záložna Janu Kašparovi pro tuto firmu poskytla. Sporná záruka pocházela s největší pravděpodobností z roku 1926.²⁵⁾

Záruka pro lesní úřad v Heřmanově Městci se vztahovala k obchodu z roku 1925, který již byl uzavřen a odebrané dřevo Ing. Jan Kašpar do března 1926 řádně zaplatil.²⁶⁾ Lesní úřad však tuto záruku uplatňoval na obchod z léta 1926, kdy Ing. Jan Kašpar odebral 2 300 kubických metrů brusného dřeva za 181 754 Kč. Dřevo měl zaplatit do 10. srpna 1926, ale v říjnu 1926 zaplatil jen 31 754 Kč. Zbytek neuhradil.²⁷⁾

Ačkoli se to zdálo nemožné, Občanská záložna spor s lesním úřadem v první instanci u Krajského soudu v Chrudimi hladce prohrála a byla odsouzena k zaplacení 150 000 Kč s příslušenstvím.²⁸⁾ Vše však zvrátil odvolací soud v Praze, který dal záložně v plném rozsahu za pravdu.²⁹⁾

23) Tamtéž.

24) Tamtéž.

25) Tamtéž, zápis z 22. března 1927.

26) SOKA Pardubice, Občanská záložna v Pardubicích, Protokoly schůzí výboru a ředitelstva 1926–1929, kn. 4, nestr., zápis z 8. března 1927.

27) SOKA Pardubice, Okresní soud Pardubice, 1927, Pozůstalost DI 87/1927 Ing. Kašpar Jan, karton č. 683, podání pozůstalosti Karla Ferdinanda Kinského z 2. 4. 1927.

28) SOKA Pardubice, Občanská záložna v Pardubicích, Protokoly schůzí výboru a ředitelstva 1926–1929, kn. 4, nestr., zápis z 6. září 1927.

29) Tamtéž, zápis z 20. prosince 1927.

Tentýž den, tedy 8. března 1927, projevila o Kašparovu pozůstalost zájem firma Eduard Pick, obchod dřívím v Praze.³⁰⁾ Firma Grohman & Tropschuh, parní pily a velkoobchod dřívím v Oseku u Duchcova měla za Janem Kašparem, resp. za jeho firmou pohledávku 32 006 Kč, kterou od března 1927 marně soudně vymáhala.³¹⁾ Marii Šedivcovou, resp. Kašparovu pozůstalost zastupoval JUDr. Frýba, který u Krajského soudu v Chrudimi pohledávku firmy zpochybnil.³²⁾

Jak ukázalo další jednání soudu 28. května 1927, firmy Ing. Jan Kašpar a Grohman & Tropschuh byly v dlouhodobém obchodním spojení. Pohledávka vznikla tak, že žalující strana koupila 20. ledna 1925 od firmy Ing. Jan Kašpar 1500 kubických metrů smrkového brusného dříví. Jan Kašpar dodával dřevo postupně a účtoval si jednotlivé vagony ne podle skutečného nákladu, ale podle prostorové míry označené na vagonech, která nebyla shodná s množstvím dodávaného zboží. Skutečnou výměru zjišťoval příjemce při převzetí a o zjištěných diferencích byl Kašpar informován. Předávání dřeva se sám neúčastnil a pověřoval tím Bernarda Schücka. V soudním spise je o tom uvedeno: „*Úředník žalované firmy Beno Schück se také osobně o tomto správném soupisu diferencí vždy přesvědčil a majitel žalované firmy také nikdy námitek nečinil*“.³³⁾

Kašpar této firmě dodával i dlouhé a řezivové dříví. To bylo v některých případech údajně špatné jakosti a zákazníci žalující firmy je vraceli. Výlohy za to byly Janu Kašparovi připisovány rovněž k tíži. Tyto závazky Kašparova firma bez problémů uznávala. Podobně činila s poskytnutými slevami, které musela žalující strana odběratelům poskytnout. Vznikly zde také pohledávky za zdržení vagonů, které musela žalující firma zaplatit železnici při převzetí a také bankovní poplatky za dokumentární akreditiv. Vše Jan Kašpar uznal.³⁴⁾

Třiačtyřicetiletý Bernard Schück, objevující se v protokolech také jako Beno Šik, se ukázal pro tento spor jako klíčový svědek. I podle ostatních svědků vedl veškeré obchody a o všem byl informován.³⁵⁾ Schückovi se však před soud, který celý obchod projednával, rozhodně nechtělo.

30) SOkA Pardubice, Okresní soud Pardubice, 1927, Pozůstalost DI 87/1927 Ing. Kašpar Jan, karton č. 683, podání společnosti Danubia a firmy Eduard Pick ze 14. 3. 1927.

31) SOA Zámorsk, Krajský soud Chrudim, spis CkIII 12/27, firma Grohman & Tropschuh v Oseku u Duchcova kontra Ing. Jan Kašpar, parní pila a velkoobchod dřívím v Pardubicích, CkIII 12/27/1.

32) Tamtéž, CkIII 12/27/3.

33) Tamtéž, CkIII 12/27/5.

34) Tamtéž, CkIII 12/27/5.

35) Tamtéž, CkIII 12/27/13.

Nejméně dvakrát se omluvil pod záminkou neodkladné cesty do Německa. Nakonec musel být obeslán pod hrozbou pokuty³⁶⁾ a dostavil se až 16. prosince 1927. Na rozdíl od svého bývalého chlebdárce tento pán prosperoval a po světě cestoval automobilem. Ohledně svého postavení v Kašparově firmě konstatoval: „*u firmy inženýr Kašpar byl jsem splnomocněncem, resp. důvěrníkem, nakupoval jsem pro firmu a prostředkoval obchody a měl jsem za to diety a provisi*“.³⁷⁾

Ve věci sporu s firmou Grohman & Tropschuh mluvil Schück neurčitě a evidentně nahrával žalující straně. Svědkové obžaloby byli přesvědčivější a určitější.³⁸⁾ Zaměstnanec firmy Grohman & Tropschuh Franz Biedermann například Schücka usvědčoval z toho, že se představoval jako společník Kašparovy firmy.³⁹⁾

Povolání soudní znalci objevili v knihách firmy Ing. Jan Kašpar dodatečně rychlé úpravy, které měly navodit dojem, že pohledávka firmy Grohman & Tropschuh již byla zaplacená. Neúplná byla i korespondence Kašparovy firmy. Ačkoli knihy firmy Grohman & Tropschuh také nebyly zcela bez vady, u soudu obstály mnohem lépe než Kašparovy. Kdo falšoval zápisy v Kašparových knihách, se můžeme pouze dohadovat.⁴⁰⁾

Pozůstalost soud s firmou Grohman & Tropschuh prohrála, ale dlužná částka i soudní výlohy zůstaly pro firmu nedobytné.⁴¹⁾ Nicméně tento soudní spor dokumentuje, že obchody firmy Ing. Jana Kašpara fakticky neřídil majitel firmy, ale Bernard Schück, kterému Jan Kašpar plně důvěřoval, který podnik přivedl tam kde byl a na jednom obchodním případě vygeneroval pro svého chlebdárce schodek 32 000 Kč.

Anglo-československá banka, filiálka v Pardubicích přihlásila k pozůstalosti po Janu Kašparovi, resp. vůči jeho firmě, pohledávku 48 780.⁴²⁾ Za tento úvěr aviatik ručil svojí životní pojistkou na 100 000 Kč u Československa. Jenomže neplatil pojistné, takže banka z pojišťovny nakonec vymohla pouhých 15 000 Kč.⁴³⁾

36) Tamtéž, CkIII 12/27/15.

37) Tamtéž, CkIII 12/27/19.

38) Tamtéž.

39) Tamtéž, CkIII 12/27/27.

40) Tamtéž, CkIII 12/27/25.

41) Tamtéž, CkIII 12/27/29.

42) SOkA Pardubice, Okresní soud Pardubice, 1927, Pozůstalost DI 87/1927 Ing. Kašpar Jan, karton č. 683, podání Anglo-československé banky, filiálka v Pečích z 9. 3. 1927, došlo 15. 3. 1927.

43) SOA Zámorsk, Krajský soud Chrudim, Spis o řízení konkursním proti pozůstalosti po Ing. Janu Kašparovi..., spis K 16/27, 16/27/9.

První schůzka větších věřitelů Ing. Kašpara, která se měla konat 14. března 1927 „byla odsunuta až do doby, kdy bude uveden pořádek v jeho parní pile“.⁴⁴⁾

Na konci března 1927 už bylo také jasné, že bývalý aviatik měl také dluhy vůči státu, který si je nechal pojistit na jeho nemovitostech.⁴⁵⁾ Dluh u berního úřadu činil k 20. dubnu 1927 29 749 Kč a nejstarší pohledávku zde tvořila nezaplacená výdělková daň za rok 1925.

Zajímavé jsou také malé pohledávky, které se za Janem Kašparem vynořily. Jak se ukázalo, nezaplatil Janu Mojžíšovi, natěrači v Pardubicích Na Hrádku za zhotovení dvou šestimetrových dřevěných reklamních cedulí na plot jeho nového skladiště v ulici Na Hrádku, ani za menší plechovou ceduli.⁴⁶⁾ Je evidentní, že po vybudování tohoto skladiště už byla finanční situace firmy katastrofální. Svůj poslední plat nedostali ani zaměstnanci. Firma měla kromě dělníků a pilaře nejméně dvě úřednice.⁴⁷⁾

Na konci března 1927 už bylo veřejné tajemství, že věřitelé Jana Kašpara nechtějí přistoupit na vyrovnání, které by pokrylo jen část jejich pohledávek a na pozůstalost bude vyhlášen konkurz.⁴⁸⁾ Jenomže musely proběhnout únavné formality. Teprve 22. dubna 1927 podává Marie Šedivcová, zastoupená nyní JUDr. Karlem Horlivým, návrh na zavedení vyrovnávacího řízení na Kašparovu firmu.⁴⁹⁾ Vyrovnávací řízení bylo vyhlášeno 25. dubna 1927, ačkoli bylo předem jasné, že se nezdaří. Vyrovnávacím komisařem byl ustanoven přednosta okresního soudu v Pardubicích, rada vrchního zemského soudu JUDr. Stanislav Křečan a vyrovnávacím správcem JUDr. Karel Vítek, advokát v Pardubicích a pozdější starosta města. Věřitelé měli přihlásit pohledávky do 31. 5. 1927 a vyrovnávací stání se mělo konat 7. června 1927.⁵⁰⁾

44) SOkA Pardubice, Občanská záložna v Pardubicích, Protokoly schůzí výboru a ředitelstva 1926–1929, kn. 4, nestr., zápis z 15. března 1927.

45) SOkA Pardubice, Okresní soud Pardubice, 1927, Pozůstalost DI 87/1927 Ing. Kašpar Jan, karton č.683, lustrum z katastru z 22. 3. 1927.

46) Tamtéž, podání Jana Mojžíše z 19. března 1927.

47) SOkA Pardubice, Občanská záložna v Pardubicích, Protokoly schůzí výboru a ředitelstva 1926–1929, kn. 4, nestr., zápis z 5. dubna 1927.

48) Tamtéž, zápis z 29. března 1927.

49) SOkA Pardubice, Okresní soud Pardubice, 1927, Pozůstalost DI 87/1927 Ing. Kašpar Jan, karton č. 683, podání Marie Šedivcové z 20. a 22. dubna 1927

50) Tamtéž, Usnesení Krajského soudu v Chrudimi z 25. dubna 1927.

Kašparova pila přinejmenším v březnu 1927 alespoň částečně fungovala. Rozhodně se pod vedením Adolfa Tábora rozprodávalo dřevo řádově v hodnotě desetitisíců korun.⁵¹⁾

Vzhledem k soudním sporům a soupisu majetku mohli zúčastnění nahlédnout do účetních knih pily. Obraz to byl velmi neradostný. Ředitel Občanské záložny Čížek konstatoval 12. dubna 1927: „*Při revizi a prohlídce účetních knih jmenovaného bylo zjištěno, že týž vyplácel značné obnosy na provizích, cestovním a jiných odměnách Bernardu Schückovi a zaráží proto uvedený účet na jméno Libuše Schücková, nadepsaný Bernardem Schückem, na kterém vykazuje se ve prospěch jmenované jeho ženy pohledávka Kč 66 000, o kterouž také jest pozůstalost inž. Kašpara žalována*“.⁵²⁾ Občanská záložna měla o viníkovi Kašparova krachu jasno. Přesto firmy L. Pick a Danubia požadovaly, aby byl správcem firmy Jana Kašpara jmenován právě Schück.⁵³⁾ Obě firmy v té době projevovaly zájem o koupi Kašparova podniku, takže na zvýšení jeho hodnoty určitě neměly zájem.⁵⁴⁾

K 28. dubnu 1927 už byl hotový odhad nemovitostí i zboží po Janu Kašparovi. Hodnota pozůstalosti byla stanovena na 745 346 Kč, přičemž přibližně 40 % této ceny tvořilo dřevo v různém stádiu zpracovanosti na pile a ve skladišti, 40 % pozemky a zbytek vybavení pily.⁵⁵⁾

Odhad se zdál věřitelskému výboru nízký. Věřitelé se podle očekávání s pozůstalostí odmítli dohodnout na vyrovnání, v červnu 1927 ustavili zvláštní věřitelský výbor a rozhodli se ocenit pozůstalost znovu.⁵⁶⁾

Vyrovnávací řízení se stále protahovalo a odkládalo. Nepochybně probíhala zákulisní jednání. Například firma Danubia se snažila získat souhlas ostatních věřitelů k získání Kašparovy pily. Protože pozůstalost nabízela věřitelům vyrovnání v hodnotě asi 35 % jejich pohledávek, ani Občanská záložna v Pardubicích neměla snahu, aby se zdařilo. Díky zpeněžení zastavených Kašparových pozemků mohla získat víc. Proto zažalovala

51) SOKA Pardubice, Občanská záložna v Pardubicích, Protokoly schůzí výboru a ředitelstva 1926–1929, kn. 4, nestr., zápis z 5. dubna 1927.

52) Tamtéž, zápis z 12. dubna 1927.

53) Tamtéž.

54) Tamtéž, zápis z 3. května 1927.

55) SOKA Pardubice, Okresní soud Pardubice, 1927, Pozůstalost DI 87/1927 Ing. Kašpar Jan, karton č. 683, odhad stavebností a pozemků z 28. 4. 1927. V tomto odhadu je i popis jednotlivých staveb.

56) SOKA Pardubice, Občanská záložna v Pardubicích, Protokoly schůzí výboru a ředitelstva 1926–1929, kn. 4, nestr., zápis z 14. června 1927.

jednu z jeho směnek, což bylo formálně nutné k tomu, aby mohla uplatnit zástavní právo na nemovitosti.⁵⁷⁾

Až 22. září 1927 bylo bezvýsledné vyrovnávací řízení zastaveno jako věřiteli odmítnuté. Pro nabídku vyrovnání učiněnou pozůstalými hlasovali jen věřitelé malých částek.⁵⁸⁾ A tak byl na jmění po Janu Kašparovi 26. září 1927 vyhlášen konkurz. Konkurzním komisařem byl stanoven JUDr. Stanislav Křečan a správcem konkurzní podstaty JUDr. Karel Vítek.⁵⁹⁾

Paní Šedivcová začala na podzim 1927 usilovat o vyloučení dřeva na pile a ve skladišti z konkurzní podstaty, když dokazovala, že dřevo je vlastně její a Jan Kašpar jí je na podzim 1926 postoupil.⁶⁰⁾ Na dřevo nebo alespoň jeho část uplatňovala nárok také firma Eduard Pick a lesní správce Karel Kult ve Vápenném Podole. Jelikož se blížila zima, konkurzní výbor měl snahu dřevo co nejdřív v dražbě prodat, protože blízkost pardubické karantény, kde bylo soustředěno nemajetné obyvatelstvo, hrozila jeho rozkradením. Dřevo bylo prodáno během prosince 1927 asi za 106 000 Kč. Peníze byly do rozhodnutí, komu vlastně dřevo patří, uloženy na vkladní knížky Městské spořitelny v Pardubicích.⁶¹⁾ Nakonec je získala až v roce 1929 firma Eduard Pick.⁶²⁾

V průběhu podzimu 1927 věřitelé začali postrádat počítačací stroj z vybavení firmy a Kašparovo osobní auto. Obojí si přivlastnil Adolf Tábor, který prohlásil, že mu je Jan Kašpar daroval a tyto položky nebyly

57) Tamtéž, zápis z 19. července 1927.

58) SOkA Pardubice, Okresní soud Pardubice, 1927, Pozůstalost DI 87/1927 Ing. Kašpar Jan, karton č. 683, usnesení o zastavení vyrovnávacího řízení, DI 87/27/49.

59) Tamtéž, usnesení o prohlášení konkurzu, DI 87/27/50.

60) SOkA Pardubice, Občanská záložna v Pardubicích, Protokoly schůzí výboru a ředitelstva 1926–1929, kn. 4, nestr., zápisy z 18. října 1927 a 8. listopadu 1927.

61) SOA Zámorsk, Krajský soud Chrudim, Spis o řízení konkursním proti pozůstalosti po Ing. Janu Kašparovi..., spis K 16/27, 16/27/22. Konkurzní správce JUDr. Vítek se v tomto směru vyjadřuje: „*Věřitelský výbor usnesl se jednomyslně ve schůzi dne 18. října 1927 odbývané s ohledem na to, že sklad dříví a řeziva vydán jest nebezpečí zkázy, ale i jisté ztráty, neboť sousedí s karanténou, kde jest umístěno obyvatelstvo jinak bez přístřeší jsoucí a po většině bez prostředků a jest notorické, že zejména v tomto prostředí nachází se spodina pardubického obyvatelstva, aby sklad tento byl prodán cestou offertního řízení. Při nastávající zimě jest úplně vyloženo, že by nezodpovědní živlové opatrovali si z blízkého skladu dříví, topivo pro svoji potřebu a tím by tento sklad byl v dohledné době úplně roznesen...*“.

62) SOA Zámorsk, Krajský soud Chrudim, Spis o řízení konkursním proti pozůstalosti po Ing. Janu Kašparovi..., spis K 16/27, 16/27/126.

vedeny jako součást pozůstalosti.⁶³⁾ S největší pravděpodobností Táborovi zůstaly.

Věřitelský výbor se na podzim 1927 po vyhlášení konkurzu na pozůstalost snažil přesvědčit a později donutit paní Šedivcovou, aby svolila k reálnému rozdělení pozemků Ing. Jana Kašpara, jejichž ideální polovinu vlastnila. Spoluvlastnictví ideální poloviny další osobou totiž snižovalo hodnotu Kašparovy ideální poloviny. Kdyby se každý pozemek rozdělil na faktické poloviny a Kašparův díl se prodal, bylo by jistě dosaženo lepších cen.⁶⁴⁾ Tato snaha věřitelů byla neúspěšná, takže každý zájemce o koupi Kašparova podílu musel počítat s tím, že bude pouze spoluvlastníkem.

Na schůzi věřitelů 8. března 1928 paní Šedivcová nabídla pozůstalosti postoupení některých pozemků s budovami, zvláště pily a pozemků na Skřivánku. Zbytek pozemků by si ponechala. Na to velcí věřitelé odmítli přistoupit. Občanská záložna neúspěšně nabízela paní Šedivcové, aby uznala dluh po Janu Kašparovi a začala jí ho splácet. Dluh by se, podobně jako tomu bylo dosud, pojistil na nemovitostech.⁶⁵⁾

Paní Šedivcová se zatím připravovala na variantu dražby Kašparových nemovitostí, což dokazuje úvěr ve výši milion korun, který vtělila na svoji polovinu pozemků. Tím také vytvořila další překážku pro případné soudem vynucené dělení pozemků.

Nakonec na její návrhy postoupení některých pozemků s budovami 28. března 1928 věřitelský výbor přistoupil a jeho rozhodnutí bylo potvrzeno pardubickým okresním soudem.⁶⁶⁾ Zasáhl však vrchní zemský soud, na který se obrátily nespokojené firmy Danubia a firma Eduard Pick. Soud v květnu 1928 vše pro formální chyby konkurzního správce vrátil do Pardubic. Vše se tak vracelo na začátek a po víc než roce neměli věřitelé ani korunu.

Od 25. května 1928 se proto Občanská záložna v Pardubicích snažila řešit své pohledávky mimo konkurzní řízení na základě svého zástavního práva ke Kašparovým nemovitostem a bez ohledu na ostatní věřitele.⁶⁷⁾ Rozhodla se zastavené Kašparovy nemovitosti vydražit.

63) SOKA Pardubice, Občanská záložna v Pardubicích, Protokoly schůzí výboru a ředitelstva 1926–1929, kn. 4, nestr., zápis z 8. listopadu 1927.

64) Tamtéž.

65) SOKA Pardubice, Občanská záložna v Pardubicích, Protokoly schůzí výboru a ředitelstva 1926–1929, kn. 4, nestr., zápis z 20. března 1928.

66) Tamtéž, zápisy z 3. dubna 1928 a 24. dubna 1928.

67) Tamtéž, zápis z 29. 5. 1928.

V červenci 1928 podal JUDr. Horlivý jménem záložny k soudu dražební podmínky. Nemovitosti se měly prodávat najednou, protože řadu zájemců odrazovala skutečnost pouhého spoluvlastnictví pozemků paní Šedivcovou, která nejevila ochotu vyjít finančnímu ústavu vstříc. Pokusy konkurzního správce JUDr. Vítka, aby byly z dražby organizované záložnou vyloučeny stroje na pile, neměly úspěch.⁶⁸⁾ Finanční ústav chtěl vše rychle skončit i přesto, že na pile chyběla zcela evidentně řada věcí z inventáře.

Nyní však zdržoval okresní soud, kde se dražební podmínky schvalovaly až do počátku října 1928.⁶⁹⁾ Ještě v průběhu listopadu probíhaly pokusy paní Šedivcové zabránit dražbě nabídkou 450 000 Kč, která však nebyla akceptována. Podobně vyzněl do ztracena pokus Městské spořitelny v Pardubicích koupit pro město cenné pozemky na Rybníčku pro městské lázně.⁷⁰⁾ Jelikož Městská spořitelna zaváhala, nedošlo ani k převzetí Kašparova dluhu tímto ústavem.

Z jednání Občanské záložny však bylo zřejmé, že firma by ráda, kdyby pozemky v dražbě vydražila sama paní Šedivcová. Usuzujeme tak z toho, že výbor Občanské záložny, který mohl Kašparovy nemovitosti také vydražit, se rozhodl v případě, že by pozemky dražila jen paní Šedivcová, jít jen do výše 550 000 Kč. Pokud by přišel další kupec, tak až do výše své pohledávky 610 000 Kč. Pokud by nemovitosti vydražila záložna, pokusí se dohodnout s paní Šedivcovou, za kolik jí pozemky prodá zpět „*při čemž ovšem nutno přihlížeti i k veřejnosti a naší valné hromadě*“.⁷¹⁾ Je evidentní, že výbor záložny pozůstalým po Janu Kašparovi nechtěl škodit a snažil se minimalizovat vzniklé ztráty při co nejmenším skandálu. Po městě se navíc začaly šířit fámy, jak nehorázně záložna na Janu Kašparovi vydělávala. Veřejné mínění stálo na straně pozůstalých.⁷²⁾

K dražbě pozůstalosti Ing. Jana Kašpara došlo 7. prosince 1928. Zúčastnila se jí Občanská záložna v Pardubicích, paní Marie Šedivcová, společnost Danubia a nám blíže neznámý pan Slaviček. Danubia přestala dražit na 420 000 Kč, pan Slaviček vydržel jen o 5000 Kč víc. Občanská záložna, zastupovaná vrchním ředitelem Čížkem šla až na 550 000 Kč a paní Šedivcová dražbu vyhrála podáním 550 500 Kč. Jak vyplývá ze zápisu výboru Občanské záložny, paní Šedivcové bylo známo, do jakého limitu

68) Tamtéž, zápis z 3. 7. 1928.

69) Tamtéž, zápis z 2. 10. 1928.

70) Tamtéž, zápis z 27. 11. 1928.

71) Tamtéž, zápis z 4. 12. 1928.

72) Tamtéž, zápis z 4. 12. 1928.

může finanční ústav dražit a na poslední chvíli se snažila vedení finančního ústavu přesvědčit, aby skončil dražbu na 450 000 Kč.⁷³⁾

Z podzimu 1927 máme k dispozici soupis přihlášených pohledávek za Ing. Janem Kašparem. Suma se vyšplhala na víc než 1 200 000 Kč.⁷⁴⁾ Z toho 527 263 tehdy činily pohledávky Občanské záložny v Pardubicích.⁷⁵⁾ Beno Schück požadoval 22 254 Kč a jeho manželka Venuše Schücková dokonce 65 842 Kč. O jejich požadavcích se však tehdy JUDr. Vítek odmítl byť i jen bavit a vše skončilo další žalobou.⁷⁶⁾ Dluhů tedy bylo dvakrát víc než kolik se za pozůstalost utřžilo.

Peníze z dražby byly okresním soudem v Pardubicích rozděleny až 15. července 1929. Svě pohledávky v plné výši dostal pouze stát, Okresní nemocenská pojišťovna, Všeobecný penzijní ústav v Praze a Úrazová pojišťovna dělnická pro Čechy v Praze. Tyto instituce měly ze zákona přednost před ostatními věřiteli. Občanská záložna v Pardubicích nárokovala se všemi útratami 600 909 Kč, ale dostala jen 500 750,75 Kč, takže její ztráta činila 95 813 Kč.⁷⁷⁾ Pánové z Občanské záložny a jejich právníci totiž, jak vyplývá z kontextu, nepočítali s předností státu a dalších institucí a předpokládali, že utrženou částku získají celou na základě svých zaknihovaných pohledávek na nemovitostech. Ostatní věřitelé včetně zaměstnanců nedostali vůbec nic.⁷⁸⁾

Ještě před tímto rozdělením peněz z dražby se správce konkurzní podstaty JUDr. Vítek dohodl s paní Šedivcovou, že zaplatí pozůstalosti 45 000 Kč „...na úplné vyrovnání všech jakékoliv majících nároků podstaty proti ní“.⁷⁹⁾ Soudil se s ní totiž o její podíl na zařízení Kašparovy pily Tímto krokem JUDr. Vítek získal pro pozůstalost peníze na platbu znalcům

73) Tamtéž, zápis z 11. 12. 1928.

74) SOA Zámorsk, Krajský soud Chrudim, Spis o řízení konkurzním proti pozůstalosti po Ing. Janu Kašparovi..., spis K 16/27, 16/27/50.

75) SOkA Pardubice, Občanská záložna v Pardubicích, Protokoly schůzí výboru a ředitelstva 1926–1929, kn. 4, nestr., zápis z 15. listopadu 1927.

76) SOA Zámorsk, Krajský soud Chrudim, Spis o řízení konkurzním proti pozůstalosti po Ing. Janu Kašparovi..., spis K 16/27, 16/27/9.

77) SOkA Pardubice, Okresní soud Pardubice, 1927, Pozůstalost DI 87/1927 Ing. Kašpar Jan, karton č. 683, záznam o exekuční dražbě DI 87/27/66, rozvrh usnesení Di 87/27/68.

78) Tamtéž, záznam o exekuční dražbě, DI 87/27/66, rozvrh usnesení Di 87/27/68.

79) SOA Zámorsk, Krajský soud Chrudim, Spis o řízení konkurzním proti pozůstalosti po Ing. Janu Kašparovi..., spis K 16/27, 16/27/21.

a sobě. Své náklady vyčísлил na 67 050 Kč, ale nakonec na něj zbylo jen 24 585 Kč.⁸⁰⁾

Poslední škrtnutí ve věci pozůstalosti po slavném českém aviatikovi učinil Krajský soud v Chrudimi, když 25. března 1931 vymazal firmu Ing. Jan Kašpar, parní pila a velkoobchod dřívím z obchodního rejstříku.⁸¹⁾

80) Tamtéž.

81) SOkA Pardubice, Okresní soud Pardubice, 1927, Pozůstalost DI 87/1927 Ing. Kašpar Jan, karton č. 683, oznámení o výmazu firmy, DI 87/27/74.

BANKRUPTCY OF THE AVIATOR ING. JAN KAŠPAR

From 1920, the pioneer of Czech aviation Ing. Jan Kašpar operated a steam-powered sawmill in Pardubice. At first with three partners, and then alone. His business did not prosper, and he solved his economic problems through suicide.

The probate proceedings brought to light the level of his debts and the mechanism and sequence by which they arose. Only about a half of the debts were finally settled through the auction of Kašpar's real estate. Bernard Schück, in whom Kašpar had unlimited faith, appears to be responsible for Kašpar's business failure. The probate proceedings were conducted in an atmosphere of great interest on the part of the public, who were on the side of Kašpar's heirs.